

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre..... 16 kor.
 Negyedévre..... 4 «
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre..... 20 kor.
 Negyedévre..... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre..... 24 kor.
 Negyedévre..... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kérésre visszadadja
 vagy megőrésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Hát ez mi?

— Mandsu gög, vagy tévedés? —

A napokban megirtuk, hogy a zsidóság egyenesen arra a szerepre tör Magyarországon, mint a mandsuk Kinában. Napról-napra jobban hirdetik, micsoda első osztályu magyarok, sőt már olyan szót is hallottunk saját füleinkkel, hogy a legjobb magyar a sémi, a »többi« — ezek mi keresztények volnánk t. i. — a többi csak azután jön. Ennek dacára a magyarsággal össze nem olvadnak, ellenben ott vannak minden nemzet bomlasztó főrekvésben. Rombolni képesek a nemzet kárára, alkotni csak saját hasznukra. Céltudatosan igyekeznek minden közhatalmat és magánvagyonot kezükre keríteni, akár a mandsuk Kinában. Ezt a tényt talán némelyeknek kissé korán állapítottuk meg, egyeseknek fájhat is, de az a valóságon nem változtat semmit, ez így van s így is lesz, míg a magyarság türi.

Eddig nagyjából leplezetten folyt a mandsu álmok megvalósítása. Most azonban, mikor közeletünk egyre jobban »elheberedik«, néha ki-kipattan egy őszinte elszólás. Ilyen elszólást olvasunk a Kis József szerkesztésében megjelenő »Hét« c. öszövétségi irodalmi lap legutóbbi számában. Ez a szám foglalkozik Göröcsöni

Dénessel, aki bátran ki szokta mondani az igazságot akkor is, ha az az igazság kellemetlen egyeseknek. Ezelőtt pár hónappal rámutatott, micsoda sémi özönvíz árasztja el a középiskolákat. Notandum: Göröcsöni fővárosi középiskolai tanár. Erre a Hét következőleg elmélkedik:

»Göröcsöni Dénes ur annak a liberális-musnak köszöni a kenyerét, a melyet oly károsnak tart az országra. A liberális mus álláspontja, hogy sajtó utján mindenki közölheti mondanivalóját és G. D. ur tudja azt, hogy a liberális mus nem tett különbséget ember és ember közt, a liberális musra támaszkodik, a mikor a zsidó iskolás fiukat leköpi a maga sajtójában. G. D. ur ugyanis székesfővárosi tanár s ebben a minőségben ugyanolyan viszonyt tart a zsidósággal, mint a liberális mussal: A liberális muszt szidja, de kiélvezi adományait, a zsidóságot pedig leköpi, de elfogadja filléréit. Ugy-e, érdekes karakter? E karakter láttára fel kell vetnünk a kérdést, hogy rábizhatjuk-e a tanuló nevelését olyan tanárra, akinek jellembeli fogyatékosai annyira szembeötlők? Erős jellem, önérvényes férfi nem érdeklődik azok pénzén, a kiket gyűlöl vagy utál. Nem szegődik azok szolgálatába, a kiket megvet. Az utolsó minden es-cselédben van annyi esztétikai érzék, hogy ott hagyja azt a nagyságát, a kinek a fehérműtjét nem tartja elég tisztának. És egy tanárban és íróban nincs annyi kötelességtudás önmagával szemben, mint az utolsó mosogatóleányban?»

tának. És egy tanárban és íróban nincs annyi kötelességtudás önmagával szemben, mint az utolsó mosogatóleányban?»

Ez már a héber mondsugögnök a netovábbja, de egy kis adresztévesztés is.

A gög netovábbja az, hogy Göröcsöni a »zsidóság filléréit fogadja el.« Hohó! annyira még nem vagyunk. Göröcsönit Budapest székes főváros fizeti, a székes főváros filléréit fogadja el s ha a Hét a főváros alkalmazásában lévő tanárt kóser koszon képzeli, az annyit jelent, hogy azonosítja Budapestet a zsidósággal. Budapest tehát nem magyar, hanem héber főváros. A fővárosi tanár: zsidó iskolában tanít. A fővárosi fizetés: héber pénz. A ki elfogadja, köteles érte szolgálni — nem Budapestet, hanem Kis József felekezeti érzékenységét. Hát még itt nem tartunk. Budapesthez formál valamelyes juszt még a dolgozó magyarság is és a mig Göröcsöni elfogadja a főváros pénzét, az bizonyos, hogy az a pénz nem öszövétségi 30 ezüst pénz.

Másról akart írni a Hét, a kis hamis. »Erős jellem, önérvényes férfi nem élőködik azok pénzén, a kiket gyűlöl vagy utál.« Arany szavak, méltók a feljegyzésre — s mivel a Hétben jelent meg, el fogják olvasni azok is, akikre éppen

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Jó vakáció.

A két Vauthier leány egyformán nevelődött. Apjuk gyáiban dolgozott, anyjuk hirlapnál boritékcsináló volt; tizenhárom éves korukig iskolába jártak, aztán megkezdték ők is az inaskodást, ugyanabban a műhelyben egy női konfekciónál.

Később az idősebb, a munkás Louise, megesküdött egy elektrikusnak; a fiatalabb, a csinos és rátarti Germaine férjhez ment egy koros kereskedőhöz s Párizs két végére szakadtak el egymástól.

Gyöngéd érzelm kötötte egymáshoz a két nővért. Átölelték egymást s megesküdtek, hogy sohasem feledkeznek meg egymásról és gyakran meglátogatják egymást.

Lassan-lassan elfogytak a vizitek és évenként át nem látták egymást többé, csak öreg szüleik névnapján, Louise mentegedőzt, hogy sok a dolga a háztartással, egy perce sincs szabad miatta; Germaine mentegedőztés nélkül fogadta. Valójában pedig az öregebb nővér restelkedett hugánál, hogy nem tett olyan irigylésre méltó parthiera szert. Nagy távolság választotta el a gazdag kereskedőtől a szerény viszonyok közt élő munkásasszonytól.

Az öregek meghaltak Louisenek egy gyermeke kis lánya volt. Ő már nem igen ment el hugához. De az néha ellátogatott hozzá s nagy szenzációt okozott jöttével az egész negyedben. A szomszédasszonyok mind a kapukba gyűltek, hogy lássák, hogyan száll ki a fogatából s megcsodálják pompás ruháit,

hercegnői magatartását. Nagyon alázatosan üdvözölték s azt sutogták maguk között, hogy: — A férje milliomos.

Ez nem volt igaz, de elég jómódu volt ahhoz, hogy az asszony elkápráztathassa a házmesternéket és csulfá tegye a nővérét. A kölcsönös mentegetőzések után Germaine kijelentette, hogy nem szereti, hogy ilyen kicsiny s csuf lakásban lakik a nénye s ilyen nyomorúságosan van berendezkedve. Elhalmozta unokahugát, Antoinettet, gyöngédséggel és haszon talan ajándékokkal, mert jól esett neki, csak hogy jelét adja előkelőségének és gazdagságának.

Egy hosszú betegség elvitte a szerelőt s magára maradt a munkásasszony a lányával, a ki már nagy volt és erősen fejlődött. Nem volt egyéb vágyuk, csak hogy a legszerényebben megjeljenek és Antoinetnek kelengyét gyűjthessenek. Ez bizony nem ment sok nélkülözés, virrasztás és fárasztó munka nélkül.

Junius végén meglátogatta őket Germaine. Nehéz csipkékkel borított ernyő alatt jött, ruhá dusan tele volt virágokkal s az ujjai gyűrűkkel. Anya és lánya versenyt dolgoztak a títvel. A vendég főkiállott:

— Ah! a boldogtalanok hogy bírják ki ebben a hőségben.

Antoinettet nagyon sápadtnak és vérszegénynek találta s ez pár pernyi beszédre adott alkalmat neki. Aztán hozzáfogott a gáról beszélni, ruháiról, életéről, háztartásáról, asztaláról cselédségéről. És minden szava után oda tette ezt a superlatívust.

— A legkisebb fogalmad sincs róla, drágám.

Most a tengerre megy. A tengerre, nem

érdemes másutt. Ő képtelen volna Párizsban maradni; ez nagyon sok volna neki. A férje már kibérelt egy villát...

De — vetette utána — mért nem küldöd le hozzám, ha lent leszek? A tengeri levegő nagyon jót tene a szegény kicsikének; az megváltoztatná egy kicsit, szüksége is volna rá. Részemről én nagyon boldog lennék, ha nálam volna. Ugy lenne nálam, mint otthon; a lányom volna! Együtt mennénk halászni!

A munkásasszony elragadtatva s szinte önkívületben csak annyira tiltakozott, amennyire illett udvariasságból. Áradozva köszönt meg, hogy ilyen jót akar tenni a lányával... s el volt intézve, hogy Antoinette lemegy a tengerre a nényéhez.

Bizony nagy dolog volt elkészíteni a ruhákat, hogy ne hozzon szegényt a nényre. Halászó, fürdő és diszebb ruhái végre mind készre voltak s a néni sürgető levelére összedették utolsó fillérüket is és megváltotta a jegyet és Antoinette anyjának sok, sok köszönetét és háláját vitte Germaine nényhez.

Nagyon várták a kis munkáslányt a villában, mert a néni, ahogy sietett elmondani, nem taált szobalányt az egész vidéken. Remélte, hogy unokahuga helyettesíti azt,

Oh, hogyan! Antoinette boldog volt, ha hasznossá tehetette magát. De fölfedezték, hogy a konyhában sincsen senki még. Antoinette ész szives egy kissé kinezni oda is. Csak pár nap az egész, majd tanácsot adtak neki, mit csináljon. Tante Germaine számított kis huga jóságára ebben is, abban is. Mindenben.

Ily maradt másnap is, harmadnap is. »O — an — h — éz, olyan lehetetlen ma cs lédet kapni.« És hogy a kis Antoinette jó arccal vett

rápászol minden szót. Az igaz, hogy merő tévedésből Görccsöniről irták e szavakat. No de érthet róla mindenki; nem a név a fő, hanem az értelem. Azt pedig ugyan világosan rájuk olvassa éppen a Hét — oh, mily szépen eltalálta most az egyszer az igazat! A mit tévedett a személynél, megbocsátja mindenki az axioma velősségeért. »Erős jellem, önérzetes férfi nem élőködik azok pénzén, a kiket gyűlöl vagy utál.« Ugy van, százszor ugyan. A Hétben irták ugyan, de azért ugyan. Minden szava igazság — csak éppen nem oda vág, a hova szánták.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, november 19.

Elnök: *Füst Gyula.*

Elnök felhatalmazást kér, hogy a Rigó Lajos halálával megüresedett bihari mandátum betöltésére nézve intézkedhessék. Megadják.

A költségvetési tárgyalása.

Folytatták ezután az 1909-iki budget általános vitáját.

Bredicianu Coriolán a költségvetés ellen beszél. A nép egyforma nyomorban él, miért tesznek hát különbséget éppen az egy választói joggal? (Zaj, derűtség.) Ez még inkább felláztatja az elnyomottakat. A magyarosító törekvésekkel a románok teljes erejükkel szembeállanak. (Zaj.)

Ugron Gábor: Nem magyarosításról van szó, hanem hazafiságról.

Bredicianu Coriolán nem szavazza meg a költségvetést.

Zagorác István horvátul beszél a költségvetés ellen. (Folytonos zaj. A horvátok ismételtén lármásan kiáltoznak s végül a szónokot zajosan megtapsolják és zsviozzák.)

magára minden munkát, rajta is hagytak mindent jó arccal.

A néni nem kérdezősködött tőle többé. De hogy a vendégek gyűltek s egyre nagyobb tárgyak jelentek meg náluk, a huga modora egyre kevésbé izlett neki. Megkérte, hogy ne tegezze s idegenek előtt szólítse »madame«-nak; aztán tartózkodjon lehetőleg a konyhában s ne jöjjön be, csak ha csöngetnek. Antoinette elhatározta, hogy elutazik.

Nem utazott el. Nap, nap után kirándulások, vendégségek, fürdés, halászás, ünnepélyek s a kis hug nem vehetett semmiben részt. Valakinek otthon kellett maradni, őrizni a házat.

Egyedül maradván, a szegény gyermek szabad folyást engedett dühének és csattogott a konyhában, ahova, mint valami fogoly, volt bekecsesztve. Haza akart szaladni, elindulni egyenesen az állomás felé. . . De anyjára gondolt, anyja bánatára, ha megtudná, mi történt s maradt nap-nap után.

Egy hónap telt el s akkor szivszorulva ötlött a lányka eszébe, hogy milyen keservesen és nehezen él anyja Párizs külvárosában s egyszerre kész volt elhatározása. Utazik.

A nagynéni vörös lett dühében. Így most hagyja itt, a szezon közepén. Azok után, amit ő tett ezért a gyermekért. Ezt nem várta volna. Eles szókkal váltak el és a fiatal lányka gyalog indult az állomásra; az egyetlen ut volt ez, amelyet ismert, — s nem is látta a tengert.

— Legalább jól mulattál? — kérde tőle anyja, hogy megérkezett.

— Oh, igen, jó vakációm volt.

Es a derék asszony megtörülte a szemét:

— Germainenek vannak szeszélyei: de a szive jó . . .

Jean Julien.

Farkasházi Zsigmond: Nem szándékozott felszólalni, mert kérdéses, hogy lehetséges-e ebben a parlamentben egyáltalán komoly vita? Panaszkodik a sajtóra, mely gáncsolja és gnyolja a balpártiakat. Ezután a kormány politikájáról szól s azt mondja, hogy a minisztérium az államháztartás egyensúlyát megrendítette és az országot súlyos gazdasági válságba döntötte. Széll Kálmánnak és Wekerle Sándornak a pénzügyi bizottságban tett nyilatkozataival igyekszik bizonyítani az állításait. (Derűtség.) A koalíciós uralom alatt — ugymond — 360 millióval nőttek az ország közterhei. A tisztviselői fizetés révén 94 millióval szaporította a koalíció az évi kiadást.

Kiáltások: Sajnálja?

Farkasházi Zsigmond: Olyan sajnálatos jelenségek és visszaélések fordulnak elő a koalíciós uralom alatt.

Barabás Béla: Részleteket kérünk!

Farkasházi Zsigmond: Olyan dolgok vannak a köztudatban.

Zachariás János: Ne hamisítson! Tényekkel álljon elő!

Barabás Béla: Tessék részletesen elmondani mindent! Meghallgatjuk!

Farkasházi Zsigmond: Majd lesz rá még alkalom. Most csak annyit mondom, hogy ezek a dolgok alaposan megsemmisítették a koalíciós uralom iránti bizalmat.

Fenyvesi Soma: Tessék előállni!

Zachariás János: Amíg nem biztosít, addig üres szöveg.

Thaly Ferenc: Gyanúsítson általánosságban.

Farkasházi Zsigmond: A jelen pillanat nem alkalmas erre a dologra. Tessék végignézni a jelenlevők számán, alig vannak itt a képviselő urak.

Elnök: Farkasházit a gyanúsításért rendretusítja.

Somogyi Aladár: Köszönöm meg, hogy ennyien hallgatnak.

Farkasházi Zsigmond: Köszönöm, de keveslem.

Mussa Gyula: Nem a szám, hanem a koalíciós teszi.

Farkasházi Zsigmond: Ezután arról beszél, hogy a parlamentben a tömeges szövegvonások által a képviselők szabad tanácskozása korlátozva van.

Elnök rendretusítja.

Farkasházi: Tessék visszagondolni a szó megvonásokra, nincs-e igazam.

Elnök: Ne tessék kritika tárgyává tenni az elnöki eminenciát, mert megvonom a szót.

Farkasházi: A világ semmitéle parlamentjében nincs ennyi szó megvonás.

Elnök: A szövegvonások nem azt jelentik, hogy az elnökség tullepte hatáskörét, hanem hogy a képviselő urak nem tartották meg a szabályt. (Élénk helyeslés.) Az elnökség a törvény értelmében jár el s ezentul is így cselekszik. (Élénk tetszés.)

Ugron Gábor: Nagyobb a liba mája, mint maga a liba. (Derűtség.)

Szappanos István: Tessék csak a nagy obstrukcióra gondolni, volt-e ennyi szó-megvonás?

Kiáltások: No nál Ez más! Most a horvátok ellen volt az akció.

Farkasházi befejezi beszédét. A költségvetést nem fogadja el.

Vrbancs Iván horvátul beszél.

Beszéde alatt a horvátok izgatottan kiabálnak. A képviselő ugyanis azt fejtegette, hogy a kereskedelmi miniszter meghamisította a most kiadott statisztikai adatokban a horvátokra vonatkozó dolgokat. A költségvetést nem fogadja el. Az ülés két órákor véget ért.

Balkáni események.

Közös miniszteri tanácskozás.

Bécs, nov. 19.

A Fremdenblatt jelenti: Vasárnap közös miniszteri értekezlet lesz, amelyen a közös külügyminiszter, val mint az osztrák és magyar

miniszterek vesznek részt. A tanácskozás tárgyát valószínűleg a balkáni viszonyokkal összefüggő különböző kérdések fogják képezni.

Montenegró fészkelődése.

Ragusa, november 19.

A tegnap este ide érkezett Lloyd-gőzöst Gravozaban több száz ember várta, abban a reményben, hogy a hajó bireket fog hozni Montenegróból. A délután folyamán ott az a hír terjedt el, hogy Montenegró határán komoly incidens történt, de a Kattaróból ideérkezett utasok azt mondják, hogy ez a hír csak az uralgó idegesség szüleménye. Osztrák részről megtettek minden intézkedést, hogy Montenegrónak esetleg Kattaro ellen intézendő pucscsát visszaverjék.

A magyar posta igazgatósága rendeletet adott ki, hogy Zimony, Ujvidék és Szabadka felé pénzküldeményt csak a nappal közlekedő vonatokkal szállíthatnak.

Törökország programja.

London, nov. 19.

A »Standard«-nak jelenti Konstantinápolyból: A török kormány által megállapított konferencia-programm, amelyet Anglia, Franciaország és Oroszország némely módosítással elfogadott, a következő:

1. Kelet-Ruméliának közjogi helyzete;
2. Bulgáriának közjogi helyzete, Bulgária és Kelet-Rumélia hűbéradójának kérdése s ennek a két országnak a török államadóságban való részvétele;
3. Bosznia közjogi helyzete; Törökország nem kívánja fölvetni a kárpótlás kérdését, mert ezzel elvben elismerné az annexió jogosultságát;
4. A Szerbia és Montenegró részére megállapítandó kompenzáció nem foglalhatja magában Törökországnak pénzbeli vagy területi veszteségét, de az általános béke szempontjából ennek a kérdésnek elintézése kívánatos;
5. A berlini szerződés 23-ik és 61-ik szakaszainak megszüntetése a török alkotmány behozatalánál fogva lehetetlen;
6. Az idegen postahivatalok tekintetében fennálló kapitulációk módosítása és a beviteli vámok fölemelése;
7. A berlini szerződés 29-ik szakaszának módosítása ellen Törökországnak nincs kifogása, minthogy ez olyan kérdés, amely Törökországot nem érdekli.

London, nov. 19.

A »Taily Telegraph«-nak jelenti Konstantinápolyból: A rajnai ércgyár megrendelést kapott a török kormánytól arapnelek és a Krupp-téle gyorsan tüzelő ágyukhoz való golyók szállítására.

Belgrád, november 19.

Tegnap este az angol, orosz, olasz, német követségek intervenáltak a szerb kormánynál, hogy a szerb határokon lévő csapatokat vonják be és a bandákat szereljék le. A szerb kormány kijelentette, hogy Szerbia részéről semmi sértő nem történt.

Ausztria azonban megsérti a szerb területet és ennek bizonyítására egy lovassági kardot, egy sapkát és egy tiszti kardot mutatott fel, melyeket állítólag a szerb határon találtak.

Ragusa, november 19.

Kattaró helyzete koránt sincs olyan veszedelemben, a montenegróiak támadásaival szemben mint amilyennek látszik. A csapatok készenlétben vannak.

Letartóztatott kereskedő.

Komádiból jelenti tudósítónk, hogy ott nagy feltűnést keltett egy kereskedő letartóztatása, mely az ügyészség rendelkezésére lett foganatosítva.

A letartóztatás előzményei messze visszavezethetők egy ottani földbirtokos birtokeladására. *Goldberger Lázár* komádi nagybirtokos és kereskedő ugyanis családi viszályok miatt elváltván feleségétől, Komádiban nem akart tovább szerepelni és minden birtokát értékesítette. A birtokosnak nagymennyiségű fája is volt, melyet szintén eladott.

A fa igen olcsón került eladásra s így azt igen gyorsan tudta értékesíteni. A faraktár *Schwarz Adolf* kereskedő vette meg. *Schwarz Adolf* ezideig testvérénél, *Schwarz Mártonnál* volt gazdatiszt. A kínálkozó alkalmat most nem akarta elmulasztani s kilépett a gazdatisztiságból és fakereskedő akart lenni.

A *Goldberger-féle* faraktárt 50,000 koronáért vásárolta meg. A pénzt azonban nem fizette ki, hanem biztosítékul takarékpénztári könyvét és egy kötvényt helyezett letétbe. *Goldberger* most megjelent, hogy a takarékpénztári könyvre, mely most már az ő tulajdonát képezte, felvegye a letett pénzt. A takarékpénztárnál azonban nagy meglepetéssel konstatálta, hogy ő neki a pénzhez nincs joga, mert annak kifizetését *Schwarz Adolf* letiltatta Komádiban még más meglepetés is várt *Goldbergerre*. Ugyanis a *Schwarz Adolf*nak eladott fa sehol sem volt, azt *Schwarz* már időközben eladta, még pedig igen gyorsan.

Goldberger e miatt feljelentést tett a nagyváradi királyi ügyészségnek, mely azonnal elrendelte a nyomozást. Tegnap délután tartotta meg a komádi előjáróság a csendőrség közbejöttével a kihallgatásokat s ennek során beigazolvva látta a hatóság, hogy *Schwarz Adolf* *Goldbergert* kijátszotta, miért is *Schwarz*ot letartóztatta.

Schwarz tiltakozott a letartóztatás ellen és azt hangoztatta, hogy ő nem akarta *Goldbergert* megcsalni. A takarékpénztári könyv kifizetését csak azért tiltatta le, mert még nem járt le a fizetési határidő. A megállapodás szerinti idő letelte után ő minden körülmények között fizetett volna. A hatóság ezt a mentséget nem fogadta el, mert homlok egyenest ellenkezésbe van *Schwarz* cselekedetével, tudniillik a vett faraktár eladásával.

A kihallgatás után a csendőrség *Schwarz*ot bekísérte Nagyváradra az ügyészségre, ahol tovább folyik a vizsgálata.

Öngyilkos kataszteri gyakornok.

A szerelem tegnap ismét fegyvert adott egy fiatalember kezébe, aki elég gyáva volt azt ön maga ellen fordítani s megfosztani magát attól, amin nyugszik minden más java az életnek.

Az öngyilkosságról tudósításunk a következő:

Ilj. *Pápai Lajos*, *Pápai Lajos* kapitánynak volt a gyermeke s mint hadapród nevelkedett fel. A katonai iskola elvégzése után édesatyja

meghalt s ő mint tiszthelyettes a katonaságtól kilépett.

A fiatalember még hadapród korában megismerkedett *Tűzkői Erzsikével*, egy vasuti tiszt leányával, akinek udvarolt s akibe szerelmes is volt. A katonaságtól kilépve *Pápai*, özvegy édesanyjánál tartózkodott és egy kisebb hivatalt vállalt. Később a leány szüleit *Sarkadkeresztúrra* helyezték át állomási előjárónak. *Pápai*, hogy biztosítsa magának jövőjét, a kataszteri mérnökséghez pályázott. Letéve a mérnöki vizsgát mint segédmérnököt a pécsi mérnökséghez nevezték ki.

A fiatal ember továbbra is csak kitaróan udvarolt a leánynak sőt, hogy közelebb lehessen hozzá át akarta magát helyeztetni Nagyváradra. Az áthelyezést édesanyja ellenezte amiért a fiú és édesanyja között feszült viszony állott elő.

Pápai Lajos tegnap délelőtt Nagyváradra érkezett, először azonban irt édesanyjának, hogy megérkezéséről táviratilag értesítse *Tűzkői Erzsikét*, akit egyszersmind hívjon is Nagyváradra. Özv. *Pápai Lajosné* nem teljesítette a fiú kérését.

Tegnap délben az ebédnél *Pápai Lajos* igen izgatott volt s ebéd végével idgeesen kérdezte édesanyját.

— Sürgönyözött Erzsikének?

— Nem sürgönyöztem.

Felelte az anya, mire *Pápai Lajos* felugrott az asztaltól és zsebéből egy 9 milliméteres tisztirevolvert rántott elő. A szobában volt *Babrik József* vámellenőr is, aki a történetekre felugrott és ki akarta kapni *Pápai* kezéből a revolvért. *Pápai* futni kezdett és amikor a folyósóra ért ott *Babrikra* szegezte a revolvért. *Babrik* megijedt s megállott. Ekkor *Pápai* halántékához tartotta a revolvért és azt el-sütötte.

A golyó *Pápai* fejét keresztül furta és *Babrik* mellett repült el. A lövésre *Pápai* összerogyott és pár perc múlva meghalt.

Az öngyilkosság híre megjelent a házban a rendőrség képviselője és a tiszti orvos, akik szokásos hatósági intézkedést foganatosítottak.

Az elhagyott nő.

Városunk egyik előkelő negyedében él már 70 év óta egy jó módu polgár. Hetven év épp elég volt ahhoz, hogy egy csinos kis házat szerezzon magának, melynek jövedelméből öreg napjait boldogan eltölthesse.

Am a kacér sors, ez mindig kacér, unalmában az öreg ember napjait a szerelem rózsá lánccával akarta befenni és a nyugodt napokat megzavartatta egy szép napon, egy csunya, de villogó szemű madámmal.

A madám is régen hagyhatta el az 50-et, az arcán már az Alpesek térképe volt látható dióhéjban, szájerendezésére tekintettel a foghíjasok közé volna sorolható, de a szeme az olyan volt, mint a Genfi tó, vagy legyen: a debreceni itató.

Ez a néni a napokban lakáskeresés közben a mi meglehetően bácsinkhoz is betért. Az öreg bácsinak történetesen volt kiadó lakása és ez a lakás történetesen éppen megfelelő volt a néni kénye.

November vége, december eleje, arról neve-

zetes, hogy az esték nagyon hosszúak szoktak lenni. Pedig a hosszú esték . . .

Denipue a néni meglátogatta a jó háziurat, aki kiszivott tajtékpipáját takarította épen.

— Jó estét háziur!

— Jó estét kívánok.

— Ugyan mit szokott ilyen hosszú estéken csinálni? — kérdezte a néni, miközben egy félig megkötött harisnyát szedett elő a hóna alól.

— Csendesen pipázgatók, most épen a legkedvesebb pipámat tisztogatom.

— Lásza, milyen jó volna, ha pipatisztogatás helyett egy — és itt szendén elpirult a néni s hamisan nézett az ámuló házigazdára — boldog feleség mellett üldögélne és kis unokájával játszadoznék.

— Eh, kedves asszonyom, még gondolni sem jó arra. — És az öreg feszélyezetten nézett a mindig mosolygó néniére.

— No ha én úgy volnék, bizony nem engedném el futni olyan könnyen azokat a napokat.

Hogy hogy nem, de a néni meghódította a bácsikát és a hódítás után hosszú forró csókban hő szerelmét nyilvánította.

— Én is elhagyott vagyok, nincs senkim a világon öreg napjainkat tehát ketteskén boldogan fogjuk eltölteni.

— Nincs senkije a világon?

— Egyedül a Jucim van, ez a Juci pedig olyan jámbor. Nappal a konyhában van, éjjel meg az egereket fogja.

— Az egereket fogja. Milyen jámbor és milyen kedves.

Elmult az ismerkedés. Az öreg ember megjelent a közjegyző előtt és végrendeletet tett. A végrendeletben ingó és ingatlan vagyonát a térkép arcú és foghíjas néniének hagyta. Mikor kész volt a végrendelet, a közjegyző mosolyogva mondta:

— Öregem jó lesz előbb komolyan gondolkozni és azután megtenni a végrendeletet.

— En már gondolkoztam eleget és a vége mindig csak a végrendelet volt. Egyedül áll az a szegény nő, mint az ujjam. Azután meg szeretem is nagyon.

— Jól van öreg, hát én nem állok ellent.

Kész volt a végrendelet. Az öreg boldogament haza, hogy tudtul adja a menyasszonyának a kedves rendelkezését.

Mikor az ajtó elé ért, éktelen láрма üti meg a fülét. Ahogy kinyitja az előszoba ajtaját, a jámbor és kedves Juci éktelen nyávogással és felborzolt farkkal állott vele szembe ugrásra készen. Alig nyitotta azonban ki az ajtó, a macska örvendő futott ki és helyette egy csodálkozó gyermek ült, valószínűleg a macskát szorongatta. Az öreg csak nézte a gyermeket, azonban csakhamar megháborgatták. Nyílt a szoba ajtaja és egy fiatal nő jelent meg, karjain egy pólás babával, hátuk megett a örömmámorban uszó térkép arcú néni.

Az öreg csak nézett. Nem értett semmit a dologból. Azonban csakhamar megmagyarázott mindent a teljesen egyedül álló foghíjas nő.

— Bemutatom kedves leányomat, aki özvegyen maradt ez előtt két hónappal és az én két kis unokámat.

Az öreg most már annyit sem értett mint eddig. Nem tudta összeegyeztetni azt, hogy hogy állhat valaki elhagyatva, úgy mint az ujjam és mégis legyen lánya is, meg két unokája. A kedves család azonban tovább ment a meglepésekben. A szobában a diványon egy 18—20 évesnek látszó részeg fráter aludta az igazak álmát.

— Ez itt az én fiatalabbik fiam — mondta a néni.

— Fi . . . fi . . . a? És még hozzá a fiatalabbik?

— Igen, a fiam. Józsi, kell már fel. És óriási terrorizmussal igyekezett felkölteni a fiatalabbik fiát. A fiu nagynézen felébredt és úgy, ahogy talpra állva egy néhány csuklás után minden támogatás dacára is ismét visszaesett a diványra *Morfeus* karjai közé.

TÁTRAY GUSZTÁV
kézi munka és rövidáru üzlete Rákóczi-út 4. orsolya templom mellett. Helyi és vidéki telefon 783. sz.
Elismert szolid kiszolgálás!

!! FONTOS A SZÜLOKNEK !!

Iskolai időnyre kézi munka és mindenféle gyermek ke-lengyék előírás szerint. Harisnyákban és mindennemű rövid-árukban nagy raktár, legolcsóbb árak! . . . . .

Most az öreg kijött türelméből és nagy merészen kiáltotta:

— Ez, ez nem egyedül lét. Így nem végrendelem! — És ezzel visszafutott a közjegyzőhöz megsemmisíteni a végrendeletet. A nagy munka után ismét haza tért, azonban nem tudott bejutni. Hosszas dörömbölés után a familia harci riadót fújt és különösen a 18—20 évesnek látszó rokonszenves fiatalember, tele torokból kiabálta:

— Be tedd a lábod, ki öntünk, mint az ürgét!

— Mint az ürgét!?

Ez a különös fogadtatás nem riasztotta el a bácsit, és az ajtót próbálta feszíteni. A benti tábor erre beváltotta fenyegetését és a hideg novemberi idő mellé egy fazék hideg víz zúdult az öreg nyakába.

»Szégyen a futás, de hasznos.« És az öreg a rendőrségig meg sem állott.

A rendőrségen még az nap nem intézkedhettek és így az öreg kénytelen volt az egyik szállodában aludni.

A teljesen egyedül élő tércép arcu néni pedig igen otthonosan érezve magát a boldog családdal a lakást teljesen védhető állapotba hozva nyugodt alvásra hajtotta a fejét.

Folytatása következik: a rendőrségen.

Plutó.

UJDONSÁGOK.

* A Katholikus kör Pius-ünnepélye.

A nagyváradai Katholikus kör impozáns ünnepély keretében fogja megülni X. Pius pápa áldozószenteltetésének 50. évfordulóját. Az ünnepély f. hó 29-én d. e. 11 órakor kezdődik a kir. kath. jogakadémia disztermében; műsora a következő:

1. Pápai Hymnus, éneklí a férfiak.
2. Elnöki megnyitó, tartja: Dus László.
3. Szavaltat, előadja: Posta Mariska kisasszony.
4. Ünnepi beszéd, tartja: Szilágyi Dózsa.
5. Ünneplem a pápát, Erdősitől; szavaltja: Popity János.
6. Hymnus, éneklí a férfiak.

* **Kinevezés.** Az igazságügyi miniszter dr. Urszinyi József rimaszombati törvényszéki joggyakornokot a nagyváradai törvényszékhez jegyzővé nevezte ki. A pénzügyminisztérium vezetésével megbízott miniszterelnök Osváth Lajos komádi okleveles jegyzőt a nagyváradai pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőséghez, a cséffai járásban a járási pénzvevői teendők ellátása iránti megbízatással kinevezte.

* **A Bunyitay-liget tisztántartása.** A Bunyitay-ligetet a város most már rendeztetni akarja. A költségek nem okoznak fejfájást, mert Bunyitay Vince bőkezű, 20,000 koronás alapítványa lehetővé teszi, hogy Nagyvárad városa ne késedelmeskedjék tovább a liget rendezésével. Hogy ez a hely a város legszebb sétaterévé, igazi üdülöhelyévé váljék, erre minden előfeltétel meg van, csak éppen a közönség jóindulata, érzelme hiányzik, s különösen a környék lakossága viseltetik indolenciával a liget iránt, pedig éppen a körül levő ingatlanok értéke emelkedik a liget rendezésével. A lakosság egy része ma is személtérakó helynek tekintí a ligetet. A rendőrség előterjesztést tett a városi tanács-hoz, hogy a tilalom ellenére, még mindig a Pankolics-uszoda mellé hordják a házi szemetet, s kéri, hogy sürgősen tilalmát állíttasson a liget ezen részére. Szerintünk a rendőrség ezen kérésének teljesítése nem elég. Ha komolyan rendezni akarja a város a Bunyitay-ligetet, gondoskodni kell egy állandó őrről, aki felügyeljen arra, hogy a közérdek

iránt érzékkel nem bírók ne használhassák személtérakóhelynek a ligetet, aki pedig ezen a tilalmon tulteszi magát, szigoruan büntessék. Ha egy-két embert kéréllhetlen szigorral büntetnek, jobban meggondolja mindenki, hogy a szemetet idehordja. A tilalomfa, különösen olyan félrebb eső helyen nem sokat ér, hanem áldozatot kell hozni a liget állandó tisztántartása érdekében. Mi, sajnos, még messze vagyunk attól, hogy egy-egy tilalomfa elég lenne az ilyen kihágások megszüntetésére.

* **Erzsébet ünnepély a községi polgári leányiskolában.** Igen kedves, hazafias szép ünnepély folyt le tegnap délelőtt 11 órakor a helybeli községi polg. leányiskolában, melylyel a növendékek az oly szerencsétlen véget ért, feledhetetlen királyasszonyunk emlékének áldoztak. A növendékek dalköre által előadott Hymnus után *Belesnay Annuska* (IV. oszt. növ.) tartott igen csinos ünnepi beszédet, melyben jó királynénk örök hálára kötelező áldásos szerepét vázolta nemzetünk szomorú napjaiban. Igen hatásosak voltak a változatos programnak 5. és 8-ik pontjai: »Bucszó virágok« és »Hódolat Erzsébet királyné emlékének«, melyekben a »beszélő virágok« igen ügyesen töltötték be csinos szereplüket. Mely benyomást keltettek az intézet énektanára, *Belesnay Antal* által megzenésített s az ő vezetése mellett nagy precizitással előadott alkalmas dalok, mint: »Hullassatok könyvet«, »Megdicsőült nagy királynénk«, »Erzsébet éneke«. Csinos szavaltatokkal *Radó Ilonka* és *Stéphán Rózsika* IV. oszt. növendékek jeleskedtek. A nagyszámú közönség figyelmét mindvégig lebilincselő változatos program a »Szózzattal« végződött.

* **A Dmke és a tanítótestület.** A Biharmegyei Általános Tanítótestület tegnap tartott választmányi ülést. Az ülésen *Rátkay József* elnökölt, aki megnyitó beszédében tudatta a választmányal, hogy egy nagy-szabású közművelődési egyesület van Nagyváradon alakulóban. Az egyesület céljai oly nagyarányuak, hogy azok megvalósítása igen jelentős horderővel bírnak, miért is azok előmozdítására felkéri a választmányt. A választmány óriási lelkesedéssel fogadta az elnök szavait és egyhangulag elhatározta, hogy belép a közművelődési egyesületbe.

* **A szegényügy rendezése.** Néhai id. *Rimanóczy Kálmán* tudvalevőleg a Bémer-téren levő szállodát, vendéglőt, kávéházat és gőzfürdőt, minden felszerelésével együtt Nagyvárad városának hagyományozta, hogy ezen ingatlanok eredeti rendeltetésükben fentartassék s a jövedelmet Nagyvárad város szegényügyének rendezésére fordítsák. A szállodát és a gőzfürdőt Nagyvárad városa házilag kezeli, míg a vendéglő és kávéház bérbe van kiadva. Mint értesülünk, a hagyaték olyan nagy jövedelemhez juttatja Nagyvárad városát, hogy azon áldozatok mellett, amelyet eddig hozott a város a szegényügyre, ez az égetően fontos kérdés mihamarabb megoldható lesz. Amíg ugyanis a kávéház és vendéglő bérleti összege teljesen fedezi az ingatlan fentartási költségeit és adóját addig a szálloda és a gőzfürdő körülbelül 50 ezer koronát jövedelmez évenként. A folyó év elmúlt tíz hónapjában ugyanis mintegy 40,000 korona a jövedelem. Tehát most már mi sem áll utjában, hogy Nagyvárad városa hozzá lásson a szegényügy rendezéséhez. Természetesen első sorban megkell csinálni a bejelentőmunkát, hogy tudja a hatóság, ki tulajdonképen a város szegénye, mert ha az ideözönlő idegen szegényektől nem szabadítjuk meg a várost, akkor nem elég az egész hagyaték sem a se-

gényügy rendezéséhez. Nagyvárad köteles a saját szegényeiről gondoskodni, de nem köteles az idegenek ellátására.

* **A szabadiskola helyisége.** A Bihar-megyei népnevelési egyesület ez évben is fenntartja szabadiskoláját, amelyen népszertí ismeretterjesztő előadásokat tartanak. A szabadiskola vezetője dr. *Kovács S. János* azon kérelemmel fordult Nagyvárad város polgármesteréhez, hogy az előadások tartására a községi polgári fiúiskola épületében levő zenetermet és mellékhelyiségeit, amiket a zeneegyesület használ, minden második vasárnap bocsássa rendelkezésre.

* **Megenyhült az idő.** A pár hét óta beköszöntött kemény hideg idő tegnap megnyhült s vagy havazásra, vagy esőzésre lehetünk elkészülve. A váratlanul, mondhatni minden átmenet nélkül beköszöntött hideg a gazdáknak sok bajt okozott. A gazdasági termények közül különösen az állattenyésztésre fontos burgundi termést nem tudták kellőleg betakarítani, elvermelni és sok megfagyott. A szőlők nagyobb része fedetlen s ha kedvező idő nem jön a munka elvégzésére, a tél hidege sok kárt okoz a szőlősgazdáknak. A jégvermekbe már sok jeget hordtak az utóbbi napokban.

* **Az Uránia előadása a Dmke javára.** Az Uránia mozgófénykép-színház ma este jótékonycélu előadást fog tartani az alakulóban levő Dmke nagyváradai önálló osztálya javára. A mozgófénykép-színház ma estére teljesen új műsorral lép a közönség elé s így remélhető, hogy az érdeklődés fokozottabb mérvben fog megnyilvánulni, annál is inkább mert az előadás a Dmke javára lesz rendezve. A mai előadást ajánljuk a közönség figyelmébe.

* **Közbiztonság a Schlauch-téren.** *Sztankovics Mihály* államvasuti mozdonyvezetőt tegnap este 5 és 6 óra között a Schlauch-parkban több suhanc megtámadta, kampós botot akasztva lábába, felbuktatták, agyba-főbe verték. Mikor azonban látták, hogy Sztankovics talpra áll és védekezni, megfutottak a támadók. Sztankovics a biharmegyei kórházba ment, hol vérző fejét bekötötték. A rendőrség nyomozza az eddig ismeretlen támadókat.

* **Az adózó közönség figyelmébe.** A folyó 1908. évre kivetett érvényesséssel ellátott s annak idején 8 napi közszemlére kitétt összes adónemek, továbbá a városi adó, állami óvoda pótdó, utadó és vízhasználati-díj a főkönyvekben előírtak; miből folyólag értesítetik az adózó közönség, hogy azoknak az adókönyvecskébe bejegyzése az I-ső Olasz kerületre nézve a városi adóhivatal 21-ik, a II. Ujváros és külvárosi kerületre nézve a 15-ik és a III-ik Váralja, Velence, Csillagvárosi és a Hegyközség kerületre nézve a 26-ik számú szobájában már megkezdett. Felhívtnak tehát az összes adózók miszerint a saját érdekekben annál inkább mutassák be kiegészítés végett könyvecskéiket, mert az 1883. évi XLIV. t.-c. 36. §-a 2—10 koronáig terjedő bírsággal sújja mind azt a ki az évnegyed közepéig adókönyvecskéjét kiegészítés végett önként nem mutatta be és a hirdetmény közzétételétől 8 napon belül is igazolatlanul elmulasztaná adókönyvecskéjének bemutatását. Nagyvárad, 1908. évi november 16-án. *Lukács Odón*, tanácsos, tv. főjegyző.

* **Milyen lesz az idő? Meteor írja:** November hó újabb jellegű időszakot hozott be az időjárásban, mely decemberrel együtt, tehát az eddigi két hónapi ciklust megtartva, azonos lesz. A valódi téli idő az utóbbi hónapban fejlődik ki jobban, már az évszak előhaladása következtében is, de a bolgyók állásai szintén azt segítik elő. November hó még hátralévő csomópontjai 20., 21., 22., 23. és 30-ra esnek, teg-

erősebb hatásúak a 21. és 30. ikiek. December hó csomópontjai 2, 7, 14, 15, 20, 23, 24, 26, 29 és 30-ra esnek, melyek közül a leg-erősebb hatásúak a 2, 15, 23 és 29 ikiek, 2—15 és 29. erősen hideg jelleggel, míg a 23—26 csapdékkel, mely eső is lehet hóval. Havazást a 29. ike csomópont hatáskörében is várhatunk.

* **Az osztályosrajáték huzása.** A tegnapi kihuzott számok közül a következők nyertek nagyobb összegeket:

50.000 koronát nyert: 40122.
25.000 koronát nyert: 9812.
5.000 koronát nyert: 24708
2.000 koronát nyertek: 613, 76340, 111820, 114603.
500 koronát nyertek: 6696 22039 61532 64765 118937 122883.
100 koronát nyertek: 8486 13757 18085 19013 18263 37695 49514 50361 54706 61583 64678 69257 74147 94254 98298 102450 108479 108612.

A többi kihuzott számok 100 koronát nyertek.

* **Wéber Testvérek** Kabát, Alj és Blouz különlegességei nagy választékban megérkeztek. Telefon 684.

* **Orteum és mozgófénykép előadások a Nemzeti éttermében.** November hó 15-től minden este a Nemzeti szálloda éttermében orteum-előadások elsőrendű attrakciók 5 rő, 5 férfi addig is naponta mozgófénykép-előadások fognak tartatni. A mai műsorból különösen kiemelendő: Egy utazó társaság lemészárlása az indiánok által; Az Ujpesti betörők; Curiercsi bányakatasztrófa; Pórujlárt vámszedők; Pistike csinnyei; Az uraság medvevadászat. Pontos kiszolgálás. Kötő konyha. Saját termelt borok. Szabad bemenet. Számos látogatást kér a tulajdonos.

* **Borsalino őszi kalap újdonságai Reichard áruházába megérkeztek.**

SZINHÁZ.

Heti műsor:

Péntek: Pepita.
Szombat: Pepita.
Vasárnap: d. u. Királyfogás. Este: Vadkacs.

Pepita. Ma este premierszámba menő reprize lesz a színháznak a Pepita című operett előadásával. Ez a színekben, elevenségben gazdag operett zseniális alkotása Hegyi Béla hírneves zeneszerzőnek, ki egyike azon elsőnek, kik az operett megteremtésekor egy útszerű hírnevet szereztek a magyar operettirodalomnak. Ezt a vérbeli operettet régi mulasztások folytán a nagyváradi közönség most fogja élvezettel méltányolni a direktió figyelmessége folytán. A Pepita meséje a spanyol királyi udvarban indul meg s kedves, regényes miliőben szövődik-fonódik pajzán elevenséggel, telis-tele a stilusos, forró melódiák csengő virágával. A sok hatásos jelenettel, pompás ének-számmal teli operettben hálás szerep jut Diósy Nusinak, Batizfalvy Etzának, Lányi Editnek, Kassaynak, Toronyinak, Hajmálnak. Az új diszletekkel gondosan kiállított operettpremierre a szereplők nagy gondnal készültek el.

Vadkacs. Ibsen nagystilű drámájára a színház drámai személyzete a megszokott készséggel készülődik s a nagy feladat megoldását — ennek a csodálatos mély, az emberi érzések megérzékítésében mesterei darabnak ki-domborítását — szerencsés művészi érzéssel fogták fel a szereplők. A darabban Tóth Eleknek jutott a főszerep, aki mély tanulmányo-

zással foglalkozik szerepével s az ő alakítása méltó lesz a szenzációs premierhez, mely iránt természetes érdeklődés mutatkozik a közönség körében. — A darab egyik főszerepét Beregi Sándor a talentumos fiatal művész játssza. A vasárnapi előadásra már lehet jegyet váltani a színház pénztáránál.

IRODALOM.

A szárhegyi galambok. Ily című elbeszélés kötetére hirdet előfizetést Tomori Jenő, az újabb irónemzedék fiatal, tehetséges tagja. A kötet díszes kiállításban karácsonyra jelenik meg s előfizetési ára 3 korona. Bolti ára magasabb lesz. Az előfizetési pénzek a szerző lakására (Budapest, VIII. Nagytemplom-u. 29. sz.) küldendők.

Hajnal. Az amerikai magyarság jelesen szerkesztett hetilapjának 36. füzetét vettük. A változatos tartalmu füzet érdekes cikkeit Kubek Emil, Böhm Károly, Hoch Antal, Messersmiedt Géza, Csizmadia Pál, Csernitsky István és Leuchy József írták.

TANÜGY.

A Biharmegyei Tanító Egyesület választmányi gyűlése. Látogatott gyűlést tartott tegnap a Tanító-Egyesület választmánya Ráthay József elnöke alatt. Elhatározta a választmány, hogy Nagy Imre alelnöke nevére 35 éves tanítói működése alkalmából alapítványt tesz, melyhez az ünnepelt 100 koronával járult s a tagok közül is többen növelték az alapítványt, így Albis Katalin 20 koronát ajánlott fel e célra. Elfogadták a Gazdaszövetség ajánlatát, mely szerint a legközelebbi közgyűlésen a szövetség előadója a Gazdakörök szervezéséről fog előadást tartani. Elhatározták, hogy a nagy hátralékosokat bírói uton fogják köteleztségeik pontos teljesítésére szorítani. A Göncz-alapot kiadták a számvizsgáló bizottságnak. Kovács János pénztáros jelentette, hogy ez évben 5600 korona tagsági díj folyt be. Nagy Dező indítványára elhatározta, hogy Nagyvárad városától a felépítendő tanítók internátusa céljaira ingyen telket kérnek. Arad, Temesvár, Kolozsvár, Trencsén. Eperjes s más városok ingyen engedtek át erre a célra megfelelő helyet s így remélik, hogy Nagyvárad városa sem elzárkózik e kérdés teljesítése elől. Tárgya még Vasady Lajos kir. tanfelügyelő elnöke alatt a Népművelési Egyesület pályamunkáit, melyet végre is egy bizottságnak adtak ki, amelynek tagjai: Szűts Izsó, Horváth István, Sebestyén Dezső, Domokos Endre és Nagy Dezső.

Igazságszolgáltatás.

Tisza rágalmazói. A kuria tegnap foglalkozott Weltner Jakab és Schwarcz Gábor rágalmazási ügyével. Weltnerék rágalmazását, melyet gróf Tisza Istvánnal szemben követtek el, már az esküdtszék letárgyalta és annak idején Weltner Jakabot 3 hónapi fogházra és 200 korona pénzbüntetésre, Schwarcz Gábort pedig 2 hónapi fogházra és 200 korona pénzbüntetésre ítélte, mely ellen semmiségi panaszszal éltek. A kuria tegnap foglalkozott a semmiségi panaszokkal és azokat Weltner Jakabra vonatkozólag elutasította, Schwarcz Gáborra vonatkozólag, melyet a királyi ügyész nyújtott be, — figyelembe vette s ennek alapján Schwarcz Gábor büntetését 2 hónapról 3 hónapra emelte fel.

Alaptalan rágalom. Kaszab Géza, aradi újságíró rágalmazási ügyében ült tegnap egybe az esküdtszék. Kaszab Géza az »Aradi Függetlenség« című lapban azzal a váddal illette

Müller Károlyt, hogy a neki adott szabadjegyet, mely a budapesti Duna-ünnepélyre szóló értékesíteni akarta. A tárgyalás során az említett rágalomnak valótlansága derülvén ki Kaszab Géza bocsánatot kért Müllertől, miáltal az ügy békés uton intéztetett el.

A dánosi haramiák elítélése jogerős.

A dánosi haramiák elítélése ellen beadott semmiségi panaszok tárgyalását a kuria tegnap fejezte be. Tegnap délután háromnegyed két órakor hirdette ki az ítéletet. A kuria a semmiségi panaszokat elutasította s ennek alapján az esküdtszék ítélete jogerős.

MULATSÁG.

Naptár.

November 21. Jogász kolon estély.
Január 8. Jogász kolon-estély.
Január 22. Jogász kolon-estély.

A v. velencei kath kör tea-estélye.

A nagyvárad váraltjai s velencei kath. kör vasárnap november 22-én este 7 órakor barátságos jellegű tea-estélyt rendez, belépti-díj nélkül. Meghívókat csak korlátozott számban küldtek szét, de akik igényt tarthatnak meghívóra, azokat a rendezőség meghívó nélkül is szívesen látja.

TÁVIRATOK.

A szerb kereskedelmi szerződés.

Bécs, nov. 19. Hétfőn Bécsben közös minisztertanács lesz, melyen a szerb kereskedelmi szerződést fogják tárgyalni. A minisztertanácsban ugyanis javasolni fogják, hogy a szerb kereskedelmi szerződést ne terjesszék jóváhagyás végett a parlament elé.

A román trónörökös Bécsben.

Bécs, nov. 19. Ferdinánd herceg román trónörökös ma délelőtt meglátogatta a királyi családnak összes itt tartózkodó tagjait. A trónörökös ma délelőtt Ferenc Ferdinánd királyi hercegnek vendége, — este pedig a Burg kéktermében diszbed lesz tiszteletére. A herceg még ma este Münchenbe utazik.

Rudnyánszkyt letartóztatták.

Newyork, nov. 19. Rudnyánszky Gyulát a Magyarországból kivándorolt író és költőt két detektív letartóztatta. Kiderült ugyanis, hogy Rudnyánszky büntetett előéletű s mint ilyen nem telepedhet le az Egyesült-Államokban.

A király a megsebesült rendőrnek.

Budapest, november 19. Bencsik József lovasrendőrnek, aki október 8-án az Andrassy-uton a tünteteskör megsebesült, a király 100 korona ajándékot küldött.

A kínai trónváltás.

Peking, november 19. Ma több ediktumot bocsátottak ki. Az egyik a többi között a tiltott városrész erős őrzését rendeli el. Egy másik ediktum tudtul adja, hogy az új császár érája

Hsuan-Tung nevet fogja viselni. Ezen elnevezést akként értelmezik, hogy a nemzet egysége és a reformok keresztülvitele képezi a császár programját. Egy harmadik ediktum megállapítja az elhunyt császárt halála után megillető címet, elismeri érdemeit és kiterjeszkedik a reformprogramra, amelyre Kvang-Szi bücsuediktuma kötelezte a trónt.

Starosevics Dániel meghalt.

Budapest, november 19. Zágrábról az a hír érkezik, hogy Starosevics Dániel képviselő Loskában meghalt tegnap délután. Starosevics Dániel volt a Starosevics-párt megalapítója. Sok híve és sok ellensége is volt. Egyike volt a legagilisebb horvát politikusoknak, aki több politikai szenvedélyt egyesített magában, mint amennyi éleslátásra képes volt.

A huszárönkéntes váltói.

Budapest, november 19. Iju Ráday Andor huszárönkéntes néhány hónappal ezelőtt szűkös anyagi viszonyok közé jutott. Összeköttetésbe lépett Buchinger Izidor kárpitossal, akitől hétezer korona értékű váltó ellenében kölcsönt kapott, részben készpénzt, részben szőnyeget és efféle pénzre nem váltható árukat. A huszárönkéntes később uzsora miatt följelentette Buchingert, a vizsgálat folyamán azonban az uzsora zsarolásá minősült. Kiderült ugyanis, hogy a kárpitos egy ízben Ráday Andor lakásán járt, ahol egy levelet talált, amelynek birtokában botránnyal fenyegetőzött. A bíróság ezért zsarolás kísérlete miatt három napi fogháza ítélte.

Megfagyott.

Rutka, november 19. Tegnap délután a vasúti uton egy 40 évesnek látszó férfit találtak megfagyva. A nála talált könyvecske szerint Czibulka Jánosnak hívták.

A japán bondok.

London, november 19. Kapcsolatban a Standard a ma hírével, amely a japán ipari bank két millió font sterlingnyi összegben kibocsátandó 5 százalékos bondjairól szól, jelentik még, hogy e bondok fele november 19-én Londonban, a másik fele nov. 23-án Parisban kerül emisszióra.

REGÉNYCSARNOK.

A P É N Z.

Írta: C. V.

(Folytatás.)

44.

Midőn Marci a pincébe lépett, oly zamat hatotta meg szagérzékeit, mely mindennél jobban tanúsítható a hordókban levő folyadék jelenségét.

Török Lehel magára hagyta Marcit, ki sietve lepecsételte a dugaszokat s rányomván pecsét gyűrűjét, az elszálitáshoz fogott.

Icig dunyhái közt fűlelt, meg nem magyarázhatván az éjjeli zajt a föld alatt, a pincében s az udvarfáj körül s váltig törve fejét

azon, hogy Török Lehel kivel jött s miben mesterkedik.

XXXVII.

Ki a vivát?

Másnap következett a döntő szavazás Marci roppant erélyt fejtett ki; maga, illetőleg a hat hordó közé csoportosítá párthíveit s aztán helyet kért egy nálánál bölcsőbbnek, hogy mondja el előbb azt a komoly szót, mely a képviselő jelölt érdemeit kitünteti s csak azután fogjanak az áldomáshoz, mely ezuttal hat hordó bor lesz a javából.

A parasztok helyet csináltak a szónoknak, de mielőtt ez szónoklatát elkezdené, a rektor tekintély s alakja bukkant föl.

— Engedelmeükből, ha senkinek sincs ellenvetése — mond — előbb én akarok szót emelni!

— Halljuk, — harsogott körül.

Marci halászápadt lett s a rektor így kezdé:

— Tudják a tisztelt választók, hogy én voltam azok egyike, ki Hegyi Bálintot képviselőnek óhajtom s tudják azt is, mily meleg rekonszenvet ajánlottam figyelmükbe. — A példabeszéd ugyan azt tartja: hagy a kutyát gazdájáért megtűrjük, — a rektor e váratlan fordulatnál egy percig megállapodva, Marcira mutatott, — de a tapasztalat viszont azt mondja, hogy a gazdát cselédjéről ítélhetjük meg legjobban, — a rektore közben ismét Marcira mutat. — Nekem olyan gazda nem tetszik, nekem olyan gazda nem kell, ki szolgálatában oly kortes-vezéret tart, a ki a jámbor választó polgárt éjnek idején kirabolja, ki belopódzik háza szentélyébe és letép és elhord onnan mindent, mindent polgártársaim! a mit istentelen kezekkel elvihet! — Rövid szóban csak ezt akartam elmondani, a ki nézetemben osztozik, az kövessen!

A rektor stentori hangja megreszkedteté a léget s ő utat tört magának a választók közt, kik egyes csoportokban hozzá csatlakozva követték.

E fenyegető veszély közepett Marci kiált: — Csapot a hordókba s hat vedret a hat hordó alá!

A habozó lelkek közül néhányan erre visszafordulnak, ugyan-e percben a hat hordóba csapokat vernek s a krisállyiszinü kutviz zuhogva, vastag sugarakban freccsen a vedrekkel.

— Ki az a ki velünk csufot üzni merészkedik! — kiáltanak többen a népből.

— Zsivány kortes és hideg kutviz! — hangzék gunyosan körül.

A legelkeseredettebbek azonnal az urnához sietnek és Rannerre szavaznak.

Igy lőn az érdemes virilista majdnem általános szavazattöbbséggel megválaszva, a nélkül, hogy a döntő csata napján egy csepp borát megitták volna.

— Nemde, mi nem itunk? kérdé a báró kortesétől.

— De igen is, borával az udvar csatornát itattuk, különben soha meg nem választják vala képviselőnek.

Midőn icig elbeszélte, hogy miként hordotta a vizet a hordókba, a bankár fia nevetve mondá:

— Ez már aztán sen gross keresztelés!
(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határidői

— Délután 4 órakor. —

Budapest, nov. 19.

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt. —	—	10.38
Rozs okt. —	—	8.96
Zab májusra	—	—
Zab okt. —	—	7.04

Tengeri máj. 1908.	—	—	6.85
Tengeri jul.	—	—	6.89

Ertéktözsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, nov. 19.

Oszták hitelrészvény	—	—	631.25
Magyar hitelrészvény	—	—	748.—
Leszámitoló bank	—	—	743.76
Rimamurányi	—	—	561.50
Oszták-m. államvasuti részv.	—	—	692.25
Közuti vasut	—	—	562.—
Városi villamos vasut	—	—	264.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1908. nov. 19.

Magyar arany járadék 4 száz.	—	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	—	93.25
Magyar koronajáradék	—	—	82.76
Magyar földterherment. kötvény 4. sz.	—	—	240.—
Horvát-szlavon földterherment. kötvény	—	—	96.50
Magyar nyerevény sorsjegy kölcsön	—	—	93.50
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	—	—	94.50
Oszták járadék papírban	—	—	186.—
Oszták járadék ezüstben	—	—	145.—
Oszták járadék aranyban	—	—	97.25
Oszták korona járadék	—	—	93.—
1860. osztr. államsorsjegyek	—	—	116.50
Oszták magyar bankrészvény	—	—	197.50
Magyar hitelbank-részvény	—	—	150.25
Oszták hitelbank-részvény	—	—	730.—
Magyar hitelrészvény	—	—	748.—
London vista	—	—	631.50
Páris vista	—	—	689.50
20 márkás arőny	—	—	23.51
20 frankos (Napoleonder)	—	—	19.02
Német birodalmi márká	—	—	117.96

A szerb kereskedelem helyzete.

Riasztó híreket bocsátott szárnyra néhány nap előtt a szerb sajtó, melyek tendenciája kétség-telenül az volt, hogy az állítólag küszöbön álló derűt üdvös félelmet ébresztszen az osztrák és magyar exportörök körében, mely aztán a politikai téren is Szerbia nagyhangú követeléseinek teljesítését készítené elő. A politikai sakkhuzások azonban rendszerint ártnak az ország gazdasági, különösen kereskedelmi érdekeinek. Ez történt Szerbiában is; a fegyver visszafelé sült el és a szerb kereskedelmet sebezte meg. A hírek folytán a magyar és osztrák nagykereskedők sorra resztringálták a szerb kereskedők hitelét. Annyi bizonyos, hogy a politikai zűrzavarok következtében Szerbia forgalma erősen csökkent; a fogyasztás leapadt és a szerb kereskedők az osztrák magyar szerb kereskedelmi szerződés életbeléptetése után vásárolt nagymennyiségű árun képtelenek tudni, a fizetési határidők pedig gyorsan közelednek. Ez a körülmény igen sok kereskedőt annál inkább zavarba hozott, mert a szerb bankok a politikai felfordulás miatt a hitelnyújtásban nagyon tartózkodnak. Az októberi ultimó, mely ott november 12-én volt, Belgrádban három, a vidéken öt nagyobb kereskedő cég bukását okozta és számos kisebb cég szüntette be fizetéseit, előbbieik közt van Conen Sámuel ismert nyersbőr-kiviteli kereskedő, aki 200,000 korona passzívával lett fizetéseképtelenné. Valószínű, hogy a napokban több fizetéseképtelenségi hír érkezik Szerbiából.

A kiállítások egységes rendezése.

Az eddig alakult kiállítási központok december végén Brüsszelben nemzetközi értekezletet tartanak a kiállítási ügyek egységes rendezésére vonatkozó alapelvek egyöntetű megállapítása céljából. A magyar kiállítási központ e tárgy-

ban külön bizottságot küldött ki, mely Gelléri Mór elnöke alatt a következőkben foglalta össze javaslatát: A világiállítások rendezése nem tartozhat a magánvállalkozás körébe. A világiállítások közötti spáciumra nézve fix határidőt nem lehet megállapítani, de ajánlatos Európára nézve körülbelül tíz éves időközök megállapítása. A nemzetközi szakkiállításokra nézve a központ abban az elvben állapodott meg, hogy ilyen általános jellegű szakkiállítások rendezésére első sorban csak elismert tekintélyű országos- vagy szakegyesületek lehetnek hívatva. Végül a bizottság abban állapodott meg, hogy magáévá teszi Gelléri Mórnak a kiállítási központok egészséges működésére vonatkozó munkálatait és javaslatait. Felkéri végül a magyar kiküldötteket, Návay Aladárt és Bosányi Endrét, hogy ezekre a javaslatokra külön hívják fel a brüsszeli kongresszus figyelmét.

A szerkesztésért felelős
Dr. VÖSCIKS GYULA.

Az téli ujdonságok már megérkeztek!!

Férfi kalapok, ingek, nyakkendők, és sebkeendők különlegességek, női berliner, gyapju és selyem kendők, és escharpok. — Schroll féle sítónok és vásznak paplanok mesés olcsó árakban! Szabó kellékek, belés árak!

Kézimunkák és minden hozzávalók

!! FELTÜNŐ OLCSÓ ARAK !!

KLEPFER ALBERT

— FÉRFI ÉS NŐI DIVATÁRUHÁZBAN. —

Nagyvárad, Teleky-utca 28 szám.

TELEFON 703.

Gőzmosóda vegytisztítógyár
Nagyvárad, Gilányi-utca.

Mos, vasal s vegyileg tisztít

Mindennemű fehérneműek mosását a legnagyobb pontossággal eszközöljük. — A vegyi tisztítónkban női és férfi-ruhák, blousok, függönyök, szőnyegek a legszakoszerűbben lesznek elkészítve.

A ruhák el- és hazaszállítását saját kocsijainkkal eszközöljük.

Vidéki és városi telefon szám 398

Berkes Bertalan

Nagyvárad, Zöldfa-utca 21. sz. a.

TELEFON 180. TELEFON 180

Gazdálkodóknak gépolaj továbbá zsir, kátrány stb. Vidéki kereskedőknek cipőkrém, parkett fényezőmáz, Emke lakkok stb. vételénél legnagyobb árendmények.

Kiadó.

Egy csinosan berendezett udvari szoba kiadó Fő-utca 7. II-ik emeleten.

Belépési felhívás.

A nagyváradai hitelbank takarékos és segély szövetkezet **7-ik évtársulatába.**

A nagyváradai hitelbank takarékos és segély szövetkezet 1909 január 1-én **új 7-ik évtársulatát kezdi meg.**

Ezen szövetkezet célja, hogy tagjait apróbb betétek által a tőke takarításra buzdítsa, amennyiben minden tag heti betétei által önmagának tőkét gyűjt.

Tagja lehet a szövetkezetnek bárki ki magát három éven keresztül hetenkint legalább 20 fillér befizetésre kötelezi.

Minden tagnak joga van befizetésének 4—5 részét minden kezes nélkül kölcsön képen felvenni, mely kölcsönnél a legmértányosabb kamat lesz felszámítva.

Beiratás díj címén minden üzletrész után 10 fillér fizetendő. A könyvecskét már az első heti betét és beiratási díj befizetése után kiadjuk. Vidéki tagok a heti befizetéseket postán, (cheque) lapok útján teljesíthetik.

Befizetések bármely hétköznap d. e. 9—12-ig d. u. 3—5-ig teljesíthetők.

A nagyváradai hitelbank takarékos és segély szövetkezet igazgatósága.

Belépési felhívás a Polgári takarékos és segélyszövetkezet 14-ik évtársulatába.

A Polgári Takarékos és Segélyszövetkezet 1909. január 1-én új évtársulatot nyit, mely 156 héten át vagyis 1911 év végéig tart. Mindenki tetszésszámban szeritien jegyezhet üzletrészeket s minden üzletrész után hetenkint 20 fillér (10 kr.) fizetendő. A három év eltelté után az évtársulat feloszlik s az összes jövedelem a résztvevők között felosztatik s mindenki megkapja a befizetett tőkét a felmerülthasználattal együtt.

A szövetkezet célja a takarékoságot előmozdítani és önszegélyt nyújtani, amennyiben minden tag heti betétei által önmagának tőkét gyűjt, mely a heti részletekben való befizetések daczára is a takarékpénztári kamatozásnál magasabb nyeresémet osztalékokat hoz és mert minden tag az általa befizetett összeg 1/2 részét 6%-os kamattal mellet minden előleges bejelentés nélkül kölcsönképp felveheti.

Vidéki tagok a heti fizetéseket postai cheque-lapok útján teljesíthetik.

A szövetkezetbe való belépés alkalmával üzletrészenként 10 fillér (5 kr.) beiratási díj fizetendő s egy heti részlet lefizetése után már mindenki megkapja saját nevére írt könyvecskéjét.

Szövetkezetünk jelenlegi tisztelt tagjait, valamint mindazokat, kik az 1909. január 1-től kezdődő 14-ik ciklusnak tagjai óhajtanak lenni, felkérjük, hogy a felvétel iránt intézeti üzlet-helyiségünkben (Kossuth Lajos-utca 4. sz.) mielőbb jelentkezni sziveskedjenek.

A Polgári Takarékos és Segélyszövetkezet igazgatósága.

Az évtársulatok befizetési vasárnap kivételével a hét bármelyik napján eszközölhetők.

MOSKOVITS FARKAS és Társa

cipő és csizmagyár. Császári és királyi közös hadsereg szerződéses szállítók.
Nagyvárad.

Fióközlétek:

Nagyvárad, Rákóczi-ut Bazar épület.
Kizárólag finom különlegességek.

Nagyvárad, Kossuth-utca Gyár épület.
Finom és közönséges lábbelik.

Budapest, Rákóczi-ut 64. Budapest,
Andrássy-ut 17. Pécs, Király-utca 7.
Petrozsény, Főtér. Sarajevo Rudolf-u. 10.

Eredeti Gyári szabott árak!!!

Tartós fűtésre legalkalmasabb és legjutányosabb tüzelőanyag a COAKS.

Meidinger és egyéb töltőkályhák fűtésére legjobb a

G Á Z - C O A K S

mert a súlyosabb és ezáltal drágább melle coaks (Meiler Coaks) sokkal nehezebben gyul meg.

A Coaks ára jelenleg 5 kor. 20 fill. métermázsánként.

Ha 250 kilós részletekben rendeltetik meg a coaks, akkor azt a város belterületén métermázsánként 40 fill. fuvardíjért házhoz szállítjuk és **beraktározzuk.** — Gázfogyasztóinknak azon kedvezményt nyújtjuk, hogy őket a téli saison alatt minden körülmények között ellátjuk coakssal.

Továbbá felhívjuk a t. közönség figyelmét a hosszas kísérletezés után teljesen bevált **lefele égő** gázizzólámpára (**Invert-égők**). Ezek 90 liter gázfogyasztás mellett 100-120 **Watt** fényt adnak, tehát óránként nem egészen 3 fillérbe kerülnek. A legjobb **invert-égő** üvegüveggel felszerelve **kilenc koronába kerül.** Gázszárazítók, gázfűrdőkályhák, gázvasalók, főzők és kávépörkölők nálunk beszerezhetők.

Nagyvárad, 1908. október.

Nagyváradai légszeszgyár.

A Fekete Sas nagyszálloda éttermei megnyitása.

Van szerencsém a mélyen tisztelt közönséggel tudatni, hogy a Fekete Sas nagyszálloda éttermeit 1908. évi nov. hó 21-én a helybeli cs. és kir. 37-ik gyalogezred zenekarának hangversenyével megnyitóm. Egyben tudatom, hogy magyar és francia konyhát vezetek és csakis a legkiválóbb bel és külföldi borok valamint összes helyiségeimben kizárólagosan Dréher-féle dupla marciusi sör jön kimerésbe. Azon készséges kijelentésem kapcsán, miszerint minden tehetségemet és erőmet összpontosítandom arra, hogy a mélyen tisztelt közönség legmesszebb menő igényeit is kielégítsem, legyen szabad a mélyen tisztelt közönség szíves támogatását kikérem.

Kiváló tisztelettel

Nagyvárad, 1908. nov. 19.

BENRÁD ALBERT,
a »Fekete Sas« nagyszálloda
éttermeinek bérloje.

Közgazdasági Bank Részvénytársaság Nagyváradon.

Belépési felhívás.

A Közgazdasági Bank Részvénytársaság (Teleky-utca 10) üzlet helyiségében **1 koronás** szövetkezetet alakít.

»Közgazdasági Koronás Takarékok és Hitel szövetkezet« címmel, október hó 1-től kezdődő 3 évi időtartamra.

A beiratások üzletrészenként 20 fillér beiratási díj lefizetése mellett a Közgazdasági Bank részvénytársaság (Teleky-u. 10) üzlethelyiségében és a körözött aláírási ivenek eszközölhetők.

A helyi egykoronás üzletrészek beszédését minden helybeli szövetkezeti-taglakására küldött óvadékkal bíró pénzbeszedő, szolgálta eszközözt. A vidéki szövetkezeti tagok befizetéseiket a postatakarék pénztári útján portó mentesen teljesíthetik,

Közgazdasági Bank R.-T.

Tüzifát

legolcsóbb napi áron házhoz
:: szállítanak ::

Weiszberger és Társa
tüzifa kereskedők.

Megrendelő iroda: **Stein Lajos**
Nagyvárad, Fő-utca Nyiri ház.

Fatelepe: Várad-Velence. — Telefon: 688.

Ujonnán, cseréppel fedett, jól jövedelmező

bérház három üzlettel

italmérés, trafikjoggal és modern berendezéssel kevés pénzzel megvehető.

Cím a kiadóban.

Nagyvárad látványossága!

A Fekete Sas nagyszálloda megnyílt.

823. Helyi és Vidéki Telefonszám 823.

≡≡≡ **SOMOGYI és BETTER.** ≡≡≡

Kész gyászruhák
:: raktáron. ::

Női kosztümök és
:: blousok. ::

Wéber Testvérek

■ kész női és gyermek ruha áruháza Nagyváradon. ■

≡≡≡ Rákóczi-ut Bemer-tér sarkán. ≡≡≡

Nagyvárad és Biharmegye legnagyobb kész női és gyermekruha áruháza **Wéber Testvérek.**

NAGY VÁLASZTÉK!

Kész leányka ruhák és kabátkák, kész női pongyolák, aljak és fehérneműek olcsó bevásárlási forrás. ≡≡≡ ≡≡≡ ≡≡≡

TELEFON 684.

Wéber Testvérek
Bemer-tér.

Megrendelések 2 nap
- alatt készülnek. -

Mertek utáni megrendelések elfogadtatnak.

